

EL SEGON PRINCIPI

Madrigal Criado, Marga

NIUB: 16246893

Tutor del TFG: Oliva Torres, Sergi

Facultat de Belles Arts. Curs 2015-2016

UNIVERSITAT DE BARCELONA

UNIVERSITAT^{DE}
BARCELONA

a Ramón

ÍNDEX

Abstract	pàg. 3
Antecedents (Trajectòria personal)	4
Referents	5
Obres relacionades amb el mite	6
Objectius	9
Justificació del títol	10
Marc Conceptual	12
Procés de Treball i Metodologia	13
Ales	18
Rotor (Disseny i fabricació)	19
Peça definitiva	20
Conclusions	21
Web grafia i Bibliografia	22
Agraïments	23

Contingut del DVD ANNEX:

PDF treball
Carpeta de fotos
Full de seguiment (Cost total de la peça)
Vídeo funcionament del rotor de la instal·lació

ABSTRACT

La meva idea d'obra d'art no està fundada sobre una tècnica concreta ni específica, sinó en una fusió de les propietats simbòliques que qualsevol material ens pot aportar i les relacions que aquest pot mantenir amb el context en el que participa. És des de la pròpia experiència quotidiana, des de la relació amb els altres, amb l'espai i la tècnica, com assumeixo la pràctica artística. Estudio el meu sentiment de buit en determinats moments, i busco representar la força que aquest buit conté, en relació a la pèrdua personal d'un ésser estimat.

Gairebé totes les meves estratègies conceptuals tenen relació amb la fragilitat del cos i de la vida, amb el temps que passa, i la realitat de que un dia desapareixerem. El caire canviant i no permanent de les coses em fa desconstruir-les i tornar-les a dotar d'una altra estabilitat.

Paraules clau: Pèrdua, fragilitat, vida.

ABSTRACT

My idea of work of arts is not based on a specific or defined technique, but on a fusion of the symbolic properties that any material can bring to us and the relations that it can keep with the context in which it participates. It is from the own ordinary experience, from the relationship with others, with space and technique, that I assume the artistic practice. I study my sentiment of emptiness in particular moments, and I seek to represent the strength that this emptiness embodies, regarding to the personal loss of a beloved one.

Nearly all my conceptual strategies have got a connection to the fragility of body and life, and time passing by, and the reality that one day we will disappear. The changing and not permanent nature or side of things makes me deconstruct them and give them another balance.

Key words: Loss, fragility, life.

ANTECEDENTS (TRAJECTÒRIA PERSONAL)

A tots els casos de la meva creació, els materials son extrets de residus emmagatzemats al meu estudi, de derives i recerques de res concret, tret de la idea. Després adapto allò trobat a allò que vull transmetre, com es pot observar en aquests dos quadres que vaig realitzar en 2014:

Fred, 2014

Acrílic sobre fusta amb aplicacions matèriques 60X80,

Escalfor, 2014

Acrílic sobre fusta amb aplicacions matèriques 60X80.

Dintre del meu procés existeixen dos eixos principals: la creació objectual per a instal·lació i la performance. No entenc el procés sense obra final, ja sigui aquesta duradora o efímera. El que vull és la creació d'objectes poètics que dotin d'un nou significat tot el conjunt i que permetin, a cada espectador, fer la lectura que li sigui més propera. Així, en la meva proposta de performance, tanmateix busco que cada espectador sigui constructor actiu de la narrativa, des d'allò més íntim del seu ser. La performance és sempre realitzada davant d'altres trencant per un temps la lògica d'allò quotidià. I ha de ser un exercici de vida en acció, on aquesta s'uneixi a l'art i al pensament com una sola unitat.

REFERENTS.

Tema: Mort de persones joves. –Volar malgrat tot-
Llegenda relacionada: El mite d'Ícar

Dèdal, pare d'Ícar, era arquitecte, artesà i un hàbil inventor d'Atenes, conegut per inventar naus per navegar sota el mar, i sobre tot, per construir el Laberint de Creta, encàrrec del rei Minos per poder tancar en ell al Minotaure, monstre meitat home, meitat toro, nascut de l'amor entre Pasifae, esposa de Minos, i un toro com a càstig de Posidó per una ofensa.

El laberint construït per Dèdal, era prou complicat com per poder trobar la sortida, però Minos, al no refiar-se, va tancar també allà a Ícar i el seu pare.

Van estar molt de temps tancats, fins que a Dèdal se li va ocórrer la idea de fabricar unes ales per ell i el seu fill, a base de cera d'abelles i plomes d'ocells que poblaven l'illa, i amb les que podrien abandonar-la volant.

El Laberint de Creta
<http://blogsdelagente.com/eneas/files/labyrinth.jpg>

Abans de sortir, Dèdal advertí al seu fill que no volés massa alt, perquè si s'apropés al Sol, la cera de les seves ales es fondria, però tampoc massa a prop del mar per evitar que es mullessin les plomes i fossin massa pesades per poder volar.

Començaren el viatge i al principi Ícar obeí els consells donats, però al poc de temps va començar a volar cada cop més alt, apropant-se tant al Sol, que la cera que subjectava les plomes de les seves ales es va fondre, caient al mar i ofegant-se.

Dèdal, desfet de dolor, va recollir el cos del seu fill i el va enterrar en una petita illa que més tard es va anomenar Icària.

OBRAS RELACIONADES AMB EL MITE

"La caiguda d'Icar"
P.P. Rubens (1577-1640)

"Paisatge amb la caiguda d'Icar" (1544-1545)
Pieter Brueghel, El Vell

"El vol d'Icar"
de l'artista venecià Carlo Saraceni (c.1585-1620)

"La caiguda d'Icar"

"L'enterrament d'Icar "

"Dèdal i Icar" Charles le Brun (1619-1690)

"Icar" de Matisse (1869-1954)

"Dédal coloca les ales al seu fill Ícar"

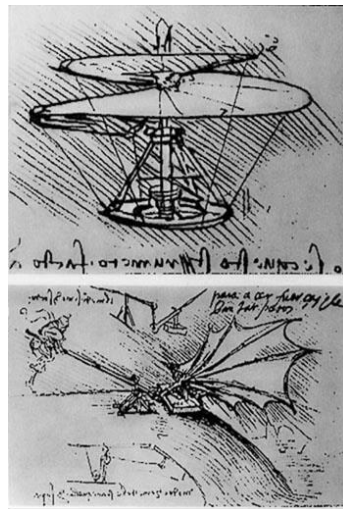
Frederick Leighton(1930-1896)

"Lament per la mort d'Ícar"

Herbert James Draper (1863-1920)

El mite d'Ícar va impactar escultors, poetes, pintors i inventors (particularment a Leonardo en els seus invents d'avions, helicòpters i estudis d'ales d'ocells).

També el mite impactà a cineastes: "I com Ícar" amb Ives Montand; "Billy Elliot" dirigida per Stephen Daldry; "Volar és pels ocells" ("Brewster McCloud") de Robert Altman; "Brazil" de Terry Gilliam; "Les ales del desig" de Wim Wenders; el documental "Ícar" de Pep Martín Closas...

Buscant i repassant els diferents autors que han reflectit als seus quadres el mite d'Ícar, em vaig topar amb l'artista romàntic Théodore Géricault, el pintor que tenia les ànsies de viure amb l'aguait de la mort, i la seva obra més reconeguda: La bassa de la Medusa (Le Radeau de la Méduse), de 1819. Bassada en un fet real, amb unes dimensions enormes (491 cm x 717 cm), aquest quadre que es conserva al Museu del Louvre de París, em va fascinar, no pel significat polític o de denúncia que porta explícit, sinó pel detall que assenyalo en vermell.

Aquest detall, que podria semblar una "passió" inversa, masculina, em fa recordar el mite d'Ícar.

No voldria fer en aquest treball una interpretació d'allò que la psicologia ens explica d'aquest mite: temeritat juvenil, poc control dels impulsos, rebel·lia envers el pare...

Aquesta part no m'interessa gaire. Vull centrar-me més en l'aspecte de la "desobediència", aquest voler anar més enllà, voler provar allò desconegut encarnat en l'artista plàstic, en l'artista en general.

Considero que el mite d'Ícar, és d'allò més contemporani. Un mite del nostre temps, on impera l'atracció del risc, l'interès per saber i aprendre, del plaer de l'aventura i voler ascendir als més alts cims, de trobar la reflexió filosòfica i el coneixement de les ciències a part iguals. No podríem mai visualitzar el laberint en la seva totalitat si no fos amb una visió global (un altre concepte molt d'actualitat en el nostre moment present). No seria prudent pensar que si aquest vol fos massa prematur, mereixeria una altra oportunitat?

OBJECTIUS.

En aquesta ocasió presento una peça escultòrica representant el mite d'Ícar caient i amb les ales separades del cos. Dites ales, durant una gran part de la presentació, romandran a terra.

L'objectiu d'aquesta obra és donar la volta als meus sentiments de vuit davant la pèrdua d'un ésser molt estimat, oferint-lo l'oportunitat d'elevat-se, i, capgirar amb aquesta acció el vuit en record.

Girant tota la peça (que fins aquest moment estarà cap per baix) es mostrarà la figura en posició ascendent, li col·locaré les ales a la esquena, de tal manera que, com un alè de vida nova, farà que Ícar torni a volar en la utopia d'una segona oportunitat.

Serán aquests els moments finals de la presentació, i amb ells, voldria desmuntar el sentit de l'absència eterna de la persona traspasada.

L'escultura estarà realitzada amb resines semi transparents i vel de fibra de vidre, col·locada a sobre d'un suport de metacrilat translúcid amb forma circular i una altra peça opaca de Corian™ (el Corian™ és un material sòlid que conté resina acrílica (PMMA) i un mineral per farcir-lo (hidròxid d'alumini) i que té una gran durabilitat) amb forma de semi lluna. Conceptualment el cercle és la vida, la semi lluna seria la terra, el coure representa el sol i la resina la fragilitat humana.

JUSTIFICACIÓ DEL TÍTOL DEL TREBALL

Com es reflecteix en la lectura del Kybalion, que és un document del segle XIX que resumeix els ensenyaments de l'hermetisme, també coneguts com *els set principis de l'hermetisme*, d'autoria atribuïda a un grup anònim de persones auto denominats *Els Tres Iniciats*, tot i que les bases de l'hermetisme s'atribueixen a un alquimista místic i deïtat d'algunes lògies ocultistes anomenat Hermes Trismegist, que s'estima que va viure a Egipte abans de l'època dels faraons i, segons la llegenda, va ser guia d'Abraham. Aquestes bases o principis, com hem apuntat, són set: El principi del Mentalisme, el de Correspondència, de Vibració, de Polaritat, del Ritme, de Causa i Efecte i el Principi de Generació.

Segons el Kybalion el coneixement i aplicació d'aquests set principis ens ha de conduir a un procés d'alquímia mental, a un procés de canvi interior que ens comportarà la saviesa. La vida exterior, és per a cadascun de nosaltres producte de les impressions que rebem del món físic. Si transformem aquestes impressions podrem transformar també la vida. És a dir, si ens transformem interiorment mitjançant la saviesa adquirida serem capaços de transformar també la vida exterior.

El "segon principi" d'aquest document, sosté que **"com és a dalt és a baix; com és a baix és a dalt"** fent referència als diferents plans (mental, material o espiritual) del Cosmos, i el desconeixement que d'ells en té l'ésser humà.

De la meva fe en l'existència d'aquest segon principi, el de Correspondència, agafa el seu títol el present treball.

Les dimensions ordinàries de l'espai són longitud, latitud i altura. Però existeix una altra dimensió (moltes, en realitat) a la que els homes de ciències han donat el nom de "quarta dimensió" per poder explicar d'alguna manera a la resta de la humanitat els fenòmens que en ella es poden produir en la manifestació de la vida i del ser.

L'obra no es crea sola, amb la simple ajuda de la inspiració. És un ardu treball d'esforç físic i sobre tot mental per anar millorant-la . Sí, és cert que alguns grans artistes han pogut en algun moment de la seva creació artística prescindir d'allò racional, però sempre han estat presents l'esforç i la intel·ligència. La peça ha de ser clara i entenedora pel públic espectador. No vull dir simple i falta d'ànima. Però sí ha de ser expressivament entenedora.

MARC CONCEPTUAL

Epistemològicament parlant,

el meu treball de Fi de Grau, no es correspon
a allò que podria definir aquesta consideració.

No és la recerca de coneixement des del qual
es pugui comprendre la realitat, veritat, justificació,
situació històrica o altres consideracions que poguessin
composar un marc epistèmic per la meua obra.

És, merament un homenatge a aquelles persones que,
per llei de vida,

encara no l'haurien esgotada,

però que malauradament, han mort.

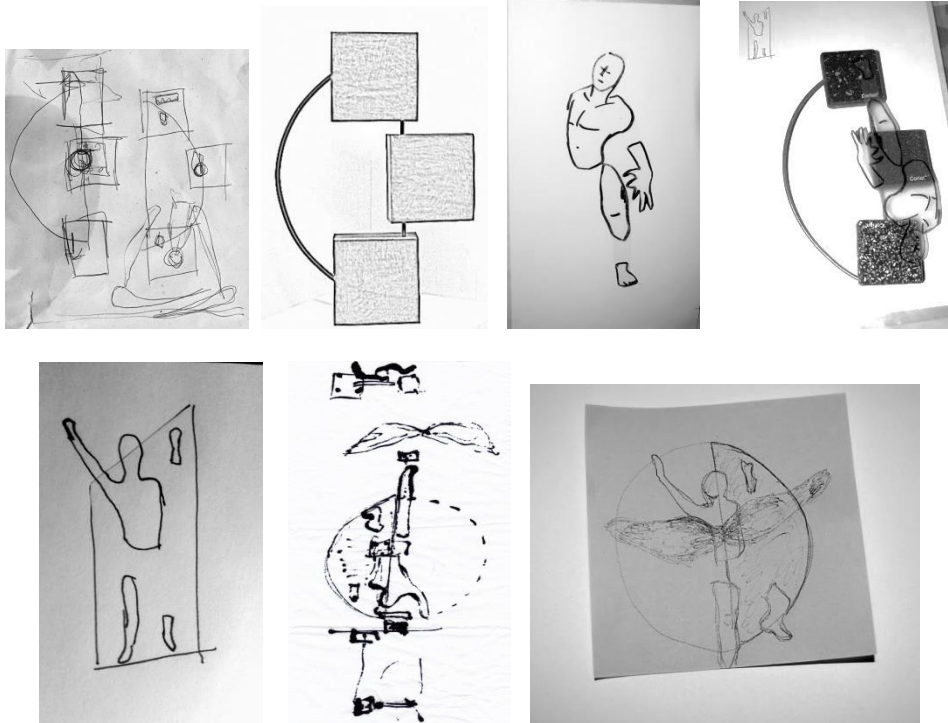
És, per dir-lo d'una manera entenedora, un exercici íntim
que em genera una tranquil·litat psicològica i anímica,

fent ús de l'art, de l'escultura en aquest cas,
sense cap altra pretensió, ni investigadora, ni docent.

PROCÉS DE TREBALL I METODOLOGIA:

ESBOSSOS. MAQUETES. TREBALL DE LES PECES.

La idea original va anar canviant a mesura que descartava o ampliava nous materials. En un principi havien de ser tres peces quadrades de Corian™ unides amb un semicercle de ferro, però, a l'aconseguir una peça de Corian™ en forma de semilluna, vaig canviar el disseny a un cercle de metracrilat i aquesta semilluna quedaria fixada en la posició que consideréssim més adient.

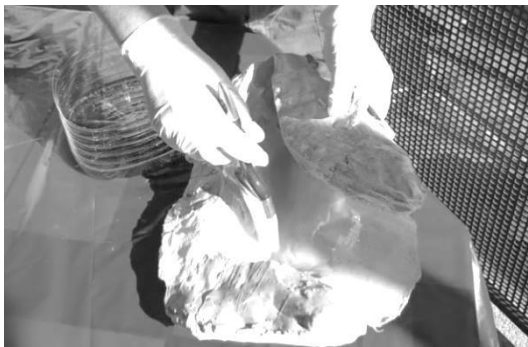
Definits els materials, vaig començar per fer els motlles d'escaiola ceràmica i venes del mateix material amb model viu. Era molt important el confort del model i per aquesta raó es vam fer els motllos en diferents dies.

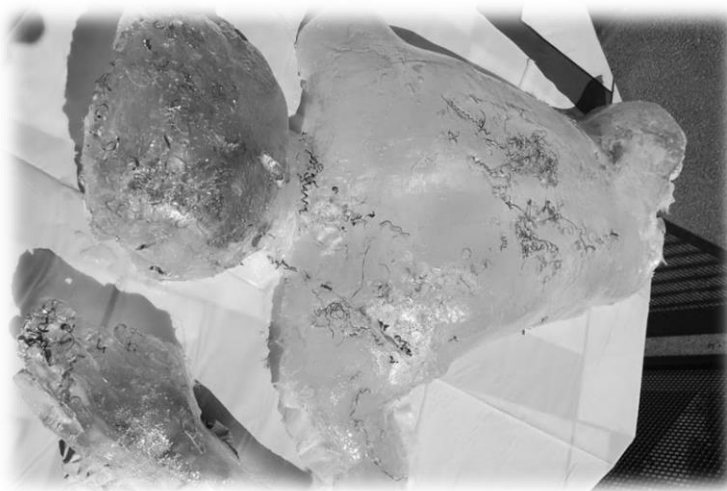

Una vegada aconseguits els motlles i deixats assecar durant uns dies, els vaig donar quatre capes de goma laca i quatre més de cera Alex en crema, per indicació del mestre de taller Jordi Torras. Seguidament els vaig recobrir amb successives capes de resina i vel de fibra de vidre, afegint algunes espurnes de coure fins que vaig aconseguir els gruixos buscats i els vaig deixar que curés la resina abans d'obrir els motlles amb molta cura.

Per facilitar la tasca d'obertura, els submergia tota una nit en aigua cobrint-los per complet. D'aquesta manera evitava el trencament de la resina amb els cops de martell al desemmotllar-los, donat que l'escaiola humida es trenca més fàcilment, sense esquarterar-se brusquement.

La preparació del tronc i el cap va ser la més laboriosa i complicada. Al ser la porció més gran de l'escultura vaig separa-la en dos parts, i posteriorment, una vegada ja fetes de resina, vaig tornar a unir-les en una de sola. L'esquena porta un petit forat per poder penjar-li les ales.

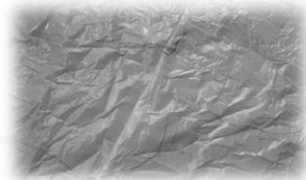

Les ales són un element clau en la instal·lació d'aquesta escultura, donat que constitueixen el punt final de tot el sentit que vull donar a la peça.

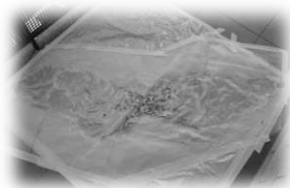
Vaig fer diferents provatures sobre plàstics, afegint-les pigments negres i vermells, i sense posar vel de fibra de vidre, però no va donar el resultat que esperava, ja que eren massa fràgils i es trencaven amb facilitat. El to de color desentonava amb la resta del cos semi transparent.

Definitivament, i després d'algunes proves, aprofitant el resultat de fer-les sobre plàstic, vaig construir per fabricar-les, una mena de plantilla sobre aquest material arrugat, amb la silueta assenyalada en retolador permanent negre, per poder resseguir-la amb la resina i el vel de fibra de vidre.

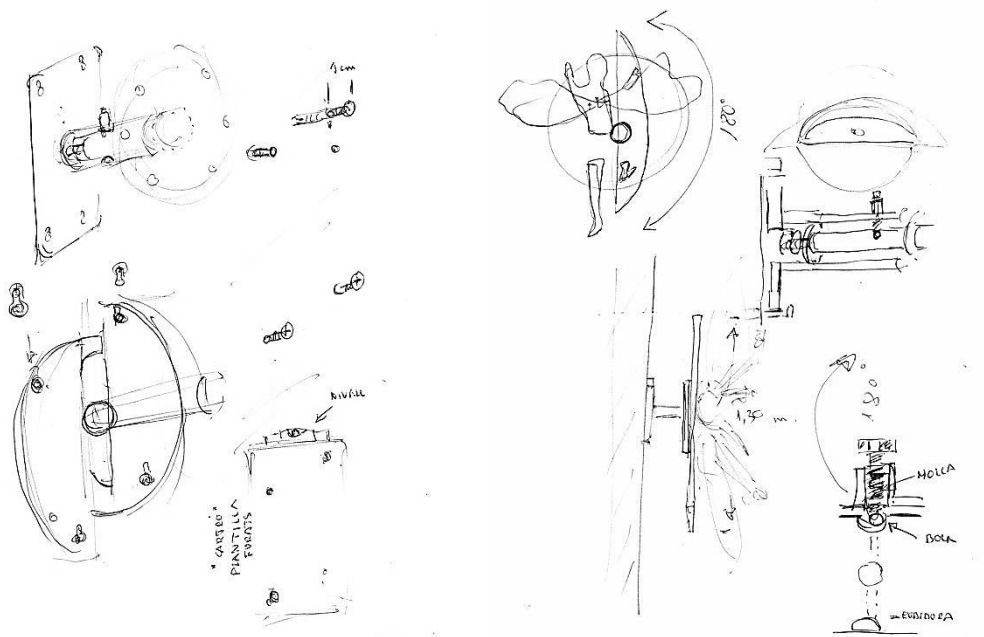
Vaig anar superposant capes d'ambdós materials, i afegint alguns esquinços de coure, fins aconseguir el gruix que buscava.

Finalment, els hi vaig posar un ganxo de metall per poder-les penjar a l'esquena de l'Ícar.

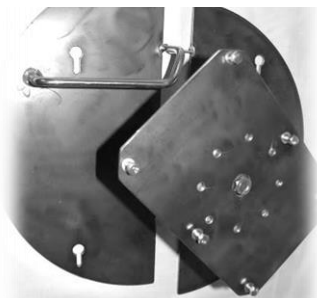

ROTOR (DISSENY I FABRICACIÓ)

El rotor que permet que l'escultura giri els 180° necessaris, ha estat dissenyat i fabricat amb planxes de ferro i acer i l'eix d'un car (cotxe) desballestat, aprofitant els coixinets, cargols i tubs que ens eren adients.

He contat amb la inestimable col.laboració de Jesús S.B., amic i mestre industrial, que m'ha aportat els seus coneixements, eines i ajuda tècnica per dur-lo a terme.

PEÇA DEFINITIVA MUNTADA

CONCLUSIONS.

Saber que existeix el risc de caure no invalida les ganes de volar. Tanmateix com saber que hi ha una mort no invalida viure la vida.

L'esser humà, en la seva diferència busca la veritat per sortir del laberint a partir d'allò que ens és comú, encara que sia irreal. Cau Ícar (tornant al mite) per inconscient, al veure que no hi ha sortida? o es deixa caure al experimentar la serenitat de saber-se amo del cel, del seu propi jo?

Si hi ha alguna cosa capaç de produir idealismes i il·lusions, aquesta cosa és l'art. L'art i la producció artística com a màxim exponent de la il·lusió. La il·lusió de creure que l'art és universal i per tant, reconscible per qualsevol; de creure que la bellesa estètica de la obra d'art no és efecte de la seva producció sinó la seva causa. La peça és singular però s'estén fins a ser universal. És original però això no li atorga el poder de ser única.

El recorregut emprat per realitzar aquesta peça ha estat en tot moment una recerca constant de plasmar en materials allò que només era un pensament i un desig. Els motllos, les resines, les provatures, les fotografies, només han estat el vehicle amb el que he viatjat des d'el meu interior fins l'homenatge de correspondència que aquesta instal·lació pretén ser.

WEB GRAFIA

<http://www.matteopugliese.com/it/rassegna-stampa.html>

<http://www.siliconaparamoldes.net/productos/alginatos/>

<http://apuntesdefilosofa.blogspot.com.es/2013/02/jaime-balmes-i.html>

http://www.ehowenespanol.com/molde-del-cuerpo-como_335983/

<http://ramonllull.uib.cat/Activitats/Galeria/>

<http://www.llibrototal.com/llibrototal/ficha.jsp?idLibro=1811>

<http://www.traduccionliteraria.org/biblib/P/P0101.pdf>

<http://www.e-torredebabel.com/Biblioteca/Fenelon/vida-epicuro-fenelon.htm>

https://www.amazon.es/T%C3%A9cnicas-Proyectos-Escultura-Karin-Hessenberg/dp/8480766506?ie=UTF8&creative=24538&creativeASIN=8480766506&hvdev=c&hvnetw=g&hvqmt=&linkCode=df0&ref_=asc_df_848076650632583432&tag=googshopes-21

<http://www.siliconaparamoldes.net/productos/resinas-poliester/>

<http://www.tinet.cat/portal/sheet-showdir.do?id=30751>

BIBLIOGRAFIA

Balmes, J. (1994). *El criterio: Historia de la Filosofía*. Madrid: Editorial Ibéricas.

Comte-Sponville, A. (2003). *La Felicidad, desesperadamente*. Barcelona: Ed.Paidós Ibérica.

Freud, S. (2006). *El malestar en la cultura*. Barcelona: Alianza Editorial.

Midgley, B. (1999). *Guía completa de escultura, modelado y cerámica: técnicas y materiales (2ª ed.)* Madrid: Ed.Tursen-Hermann Blume.

Sanguinetti, J.J. (2005). *El conocimiento humano: Una perspectiva filosòfica*. Madrid: Colección Albatros, Ed. Palabra.

VV.AA. (2003). *El Kybalion: Los misterios de Hermes. Tres Iniciados*. Madrid: Luís Carcamo Editor.

Flynn, T. (2002). *El cuerpo en la escultura*. Madrid: Ediciones Akal.

Plowman, J. (2008). *Enciclopedia de técnicas escultóricas*. Barcelona: Editorial Acantos, S.A.

AGRAÏMENTS

Vull agrair a totes les persones que m'han acompanyat, recolzat i ajudat, no sols en aquest treball, sinó durant els quatre anys dels meus ensenyaments de grau:

En primer lloc, a la meva família. Tota. Sense excepció (però sobre tot al meu nebot i model, l'Eric Motos Madrigal) per la seva paciència, estima, idees i suggeriments oferts durant aquest temps.

A tots els professors i professores i per suposat als mestres de taller que han compartit amb mi la seva preparació, han enriquit el meu esperit, han fet que els coneixements adquirits em sàpiguen a molt poc i que les meves ganes de continuar estudiant i creant art, siguin cada dia més grans.

I finalment, i no menys important, als amics que han gaudit i patit amb mi la impaciència de veure les tasques acabades, impreses, fabricades o inventades *in situ* i han aconseguit veure-les fetes realitat.

A tots i a totes, moltes gràcies de tot cor.